

Archeologienota

Opglabbek (Oudsbergen) - Dalstraat

Natasja Reyns

Temse
2019

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2019/12.807/4

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	10
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	10
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	17
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	20
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	22
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	23
3	Samenvatting	25
4	Bibliografie	26
4.1	Publicaties	26
4.2	Websites	26
5	Bijlagen	27
5.1	Archeologische periodes	27

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2018L216

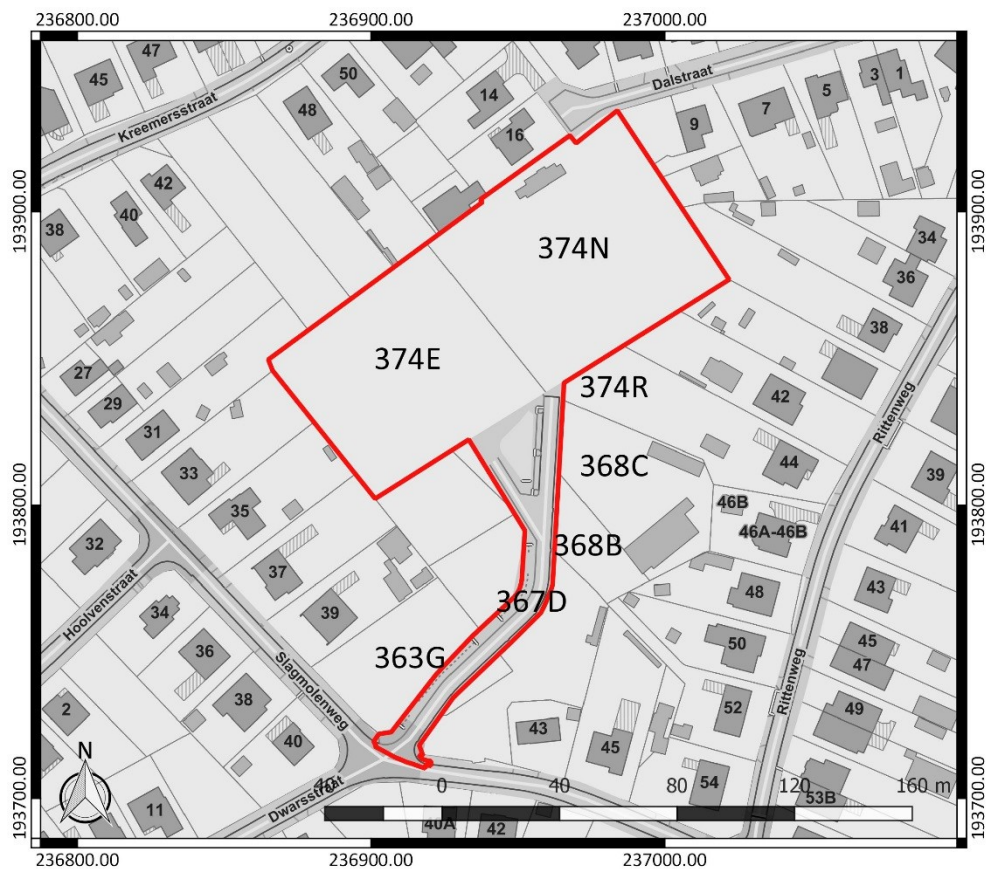
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Limburg, Oudsbergen, Opglabbeek, Dalstraat, Onder-Louwel

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 236866, 193848
- 236983, 193934
- 237022, 193876
- 236916, 193710

Kadastraal plan:

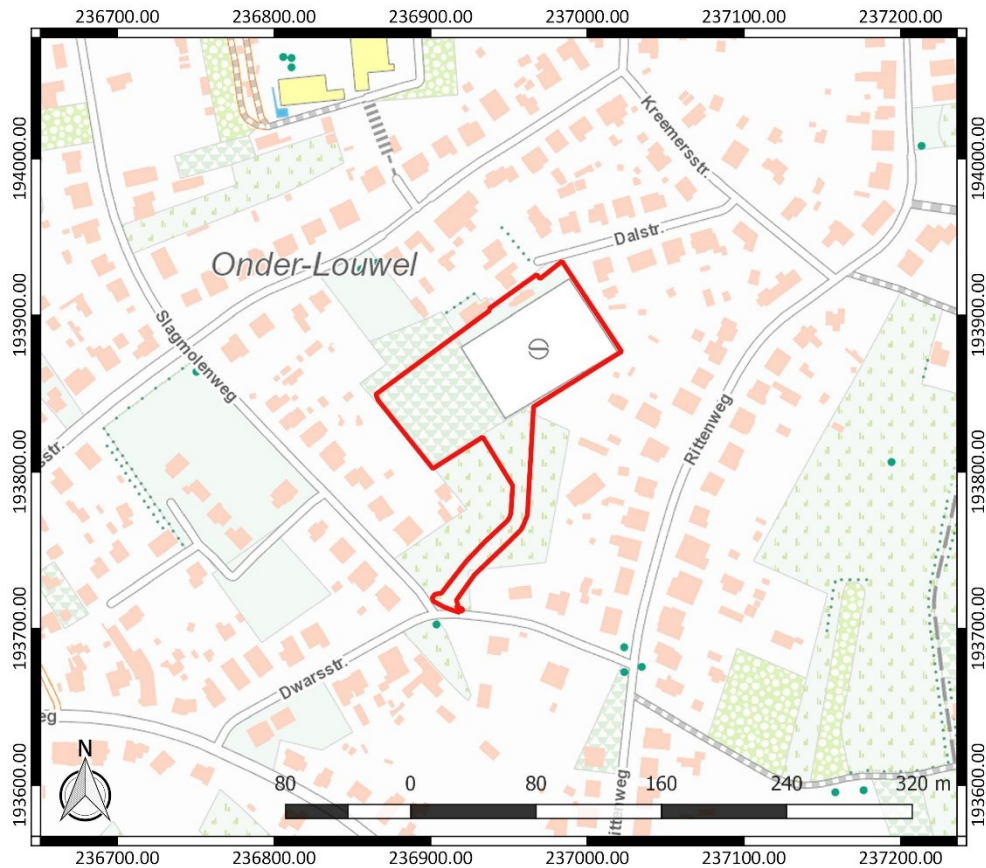

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Oudsbergen, Afdeling 6, sectie A, nummers 367d, 363g, 368b, 368c, 374e, 374n, 374r

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 11410 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

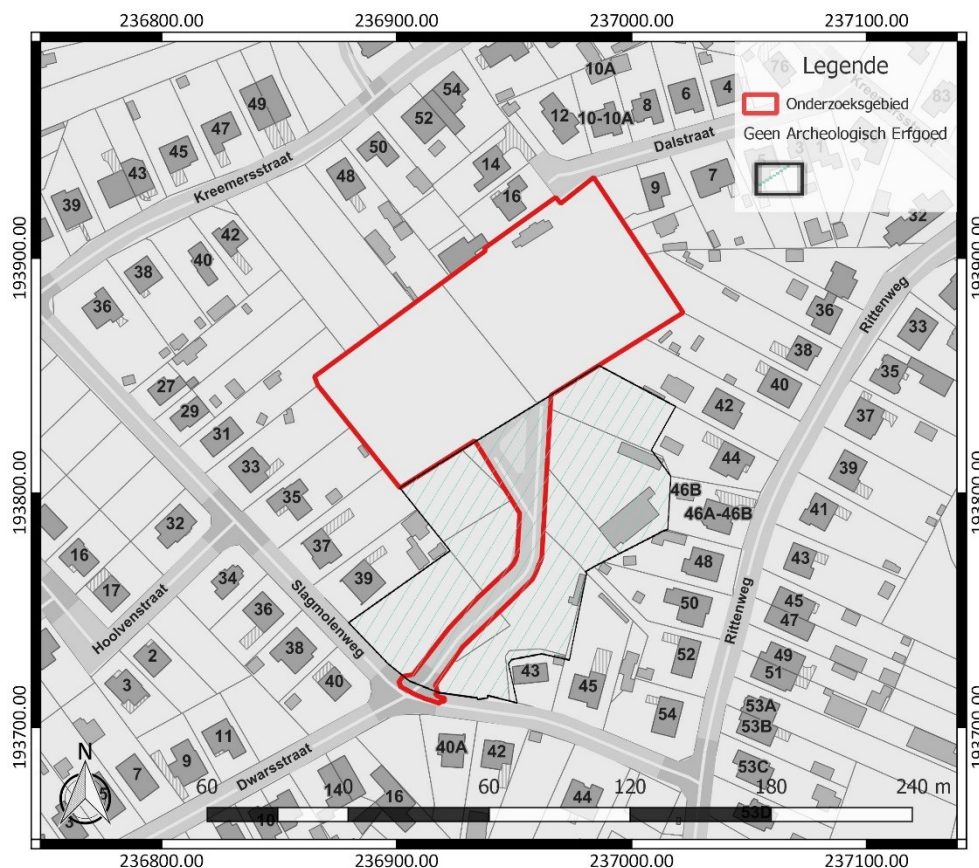
Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 08/01/2019 – 15/01/2019

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, middeleeuwen, nieuwe tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: niet van toepassing.

2.2 Archeologische voorkennis

Een deel van het onderzoeksgebied is gesitueerd in een gebied waar geen archeologie meer te verwachten is (GGA). De aanduiding van de zone waar de toegangsweg in valt als GGA volgt op de uitvoering van eerder archeologisch onderzoek in deze zone.

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de GGA, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Het betreft de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek in 2014 door Condor Archaeological Research (CAI ID 211899). De uitvoering van landschappelijke boringen wees uit dat het podsolbodempotential in deze zone grotendeels verdwenen is. De aangetroffen sporen dateren uit de nieuwe tot de nieuwste tijd. Naar aanleiding van de resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek werd geen waardevolle archeologische vindplaats afgebakend en werd evenmin bijkomend archeologisch onderzoek nodig geacht.³

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

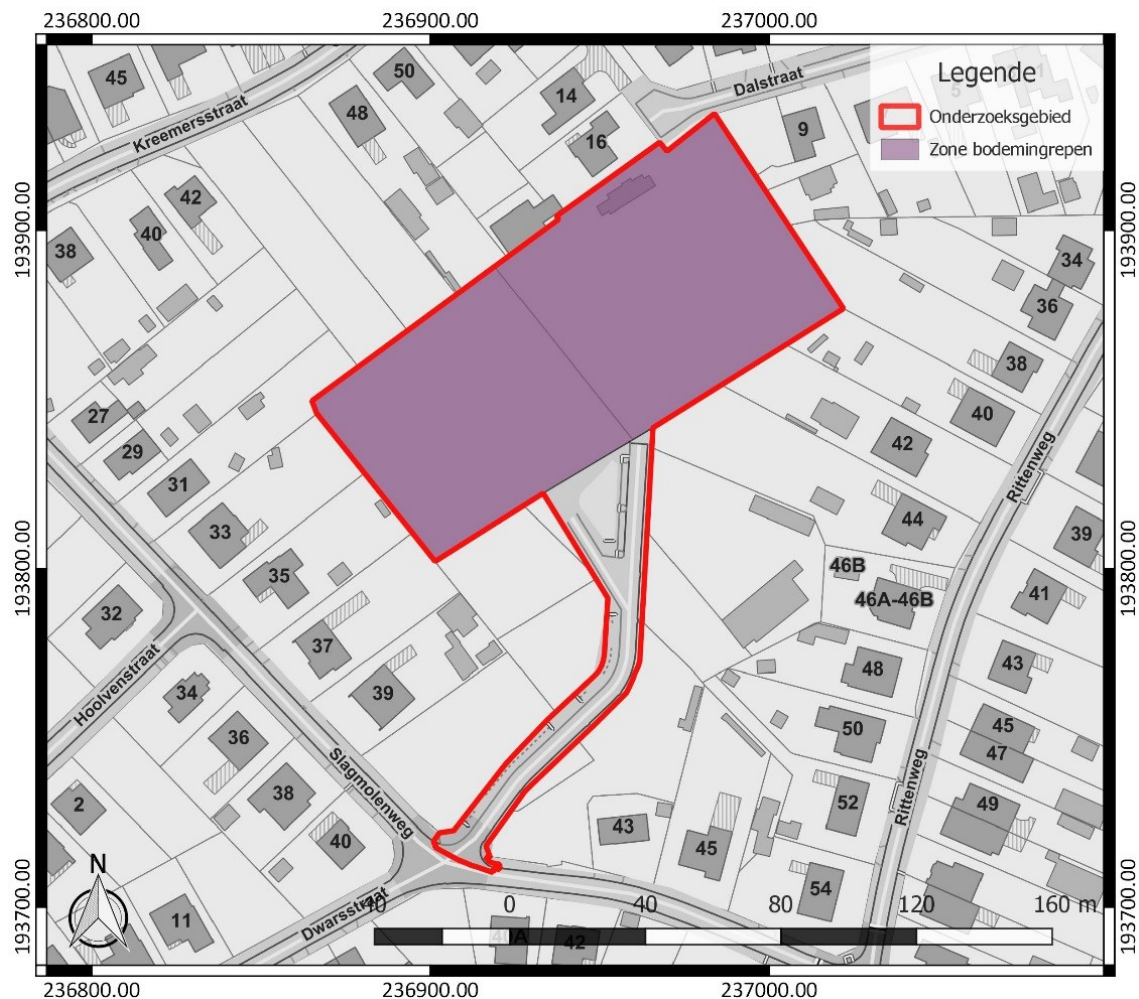
Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

³ Van Kerkhoven/Deville/Simons 2014, 14, 26-27

Randvoorwaarden: enkel in het noorden van het onderzoeksgebied, in een zone van ca. 9437 m², worden in het kader van de geplande werken nieuwe bodemingrepen gepland. De wegenis in het zuiden van het onderzoeksgebied is reeds gerealiseerd.

Figuur 4: Aanduiding van de zone waar bodemingrepen gepland worden binnen het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit 15 loten voor eengezinswoningen en de aanleg van wegenis (Figuur 5). Nutsleidingen worden aangelegd langs de wegenis. De aanleg van woningen, wegenis en parkeerplaatsen betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast. Naast woningen en wegenis wordt ook een groenzone met een buffervijver voorzien.

Figuur 5: Ontwerpplan (Geotec)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

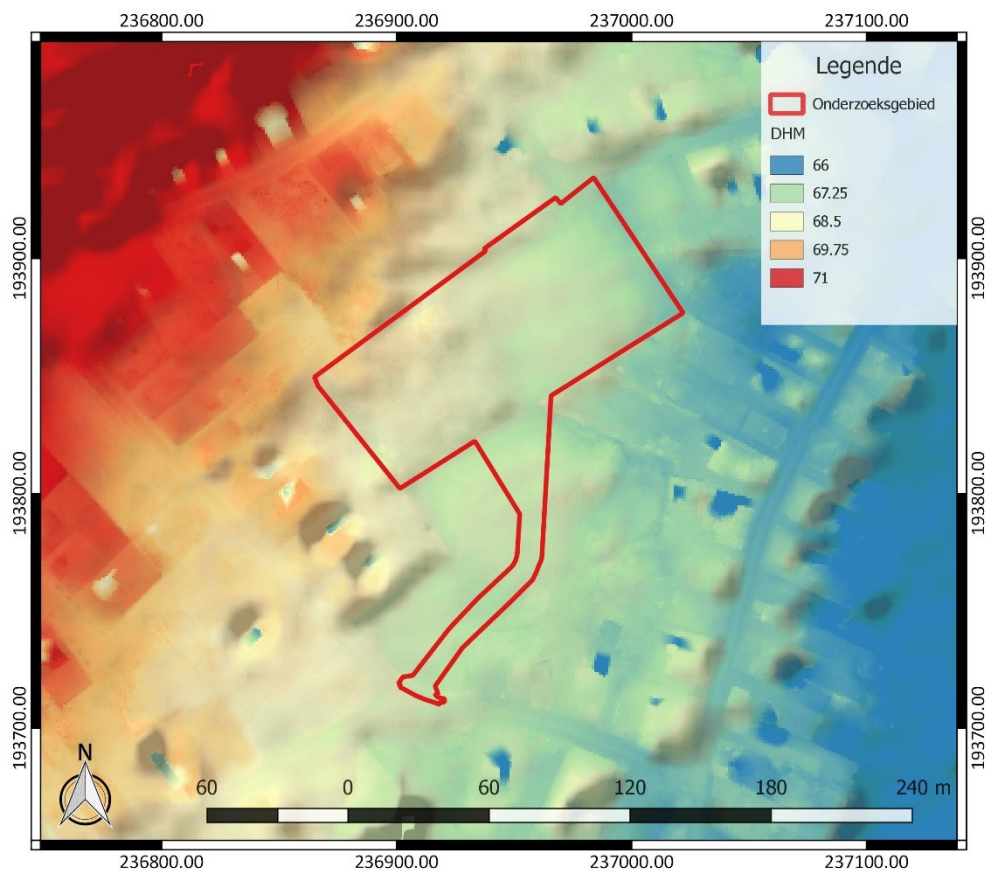
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

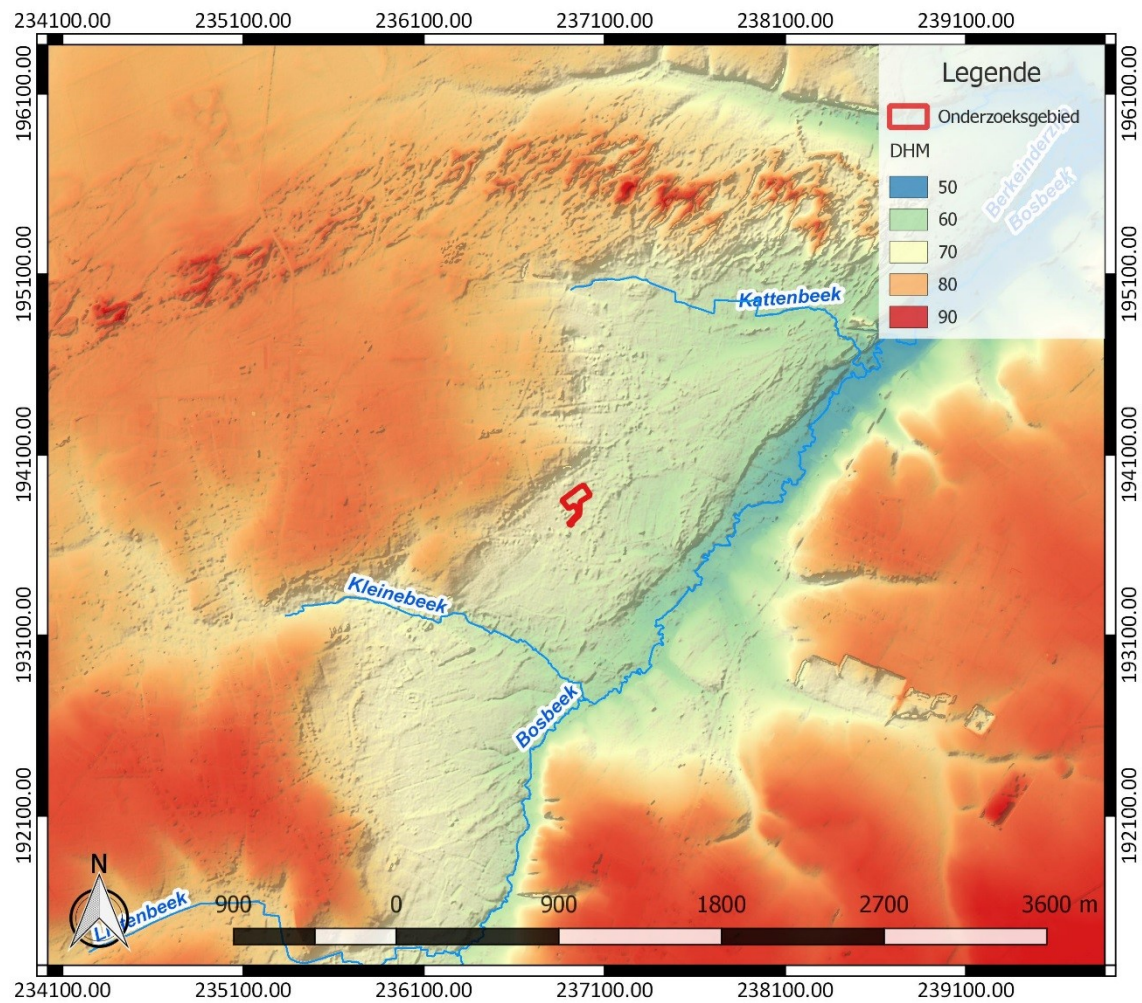
Het onderzoeksgebied is gelegen ten noordoosten van het historische centrum van Opglabbeek, tussen de Dalstraat in het noorden, de Rittenweg in het oosten, de Dwarsstraat in het zuiden en de Slagmolenweg in het westen (Figuur 6). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woonuitbreidingsgebieden. Hydrografisch behoort het tot het Maasbekken. Ten oosten stroomt de Bosbeek (Figuur 8). Ten noorden is de Kattenbeek gesitueerd en ten zuiden de Kleinebeek, die beide afwateren naar de Bosbeek toe.

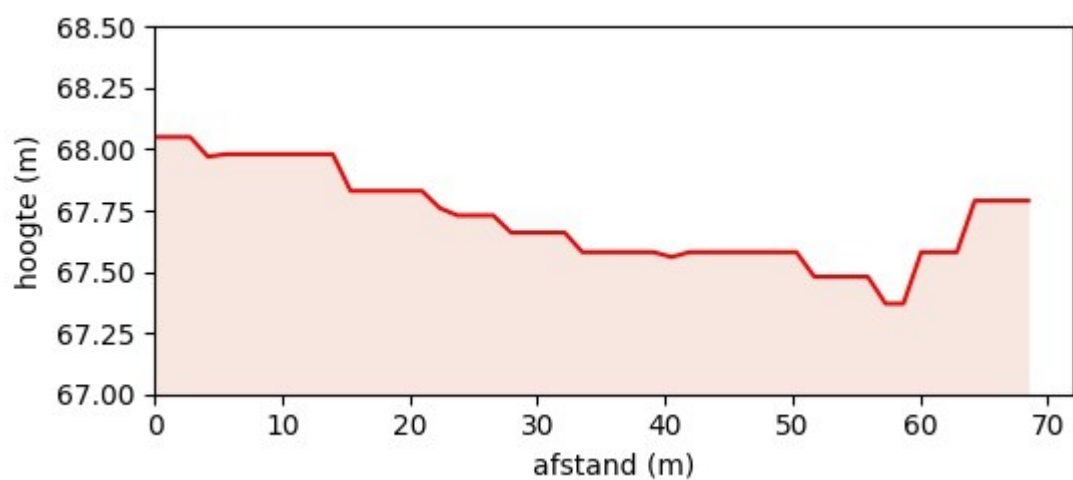
Figuur 6: Luchtfoto van 2018 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

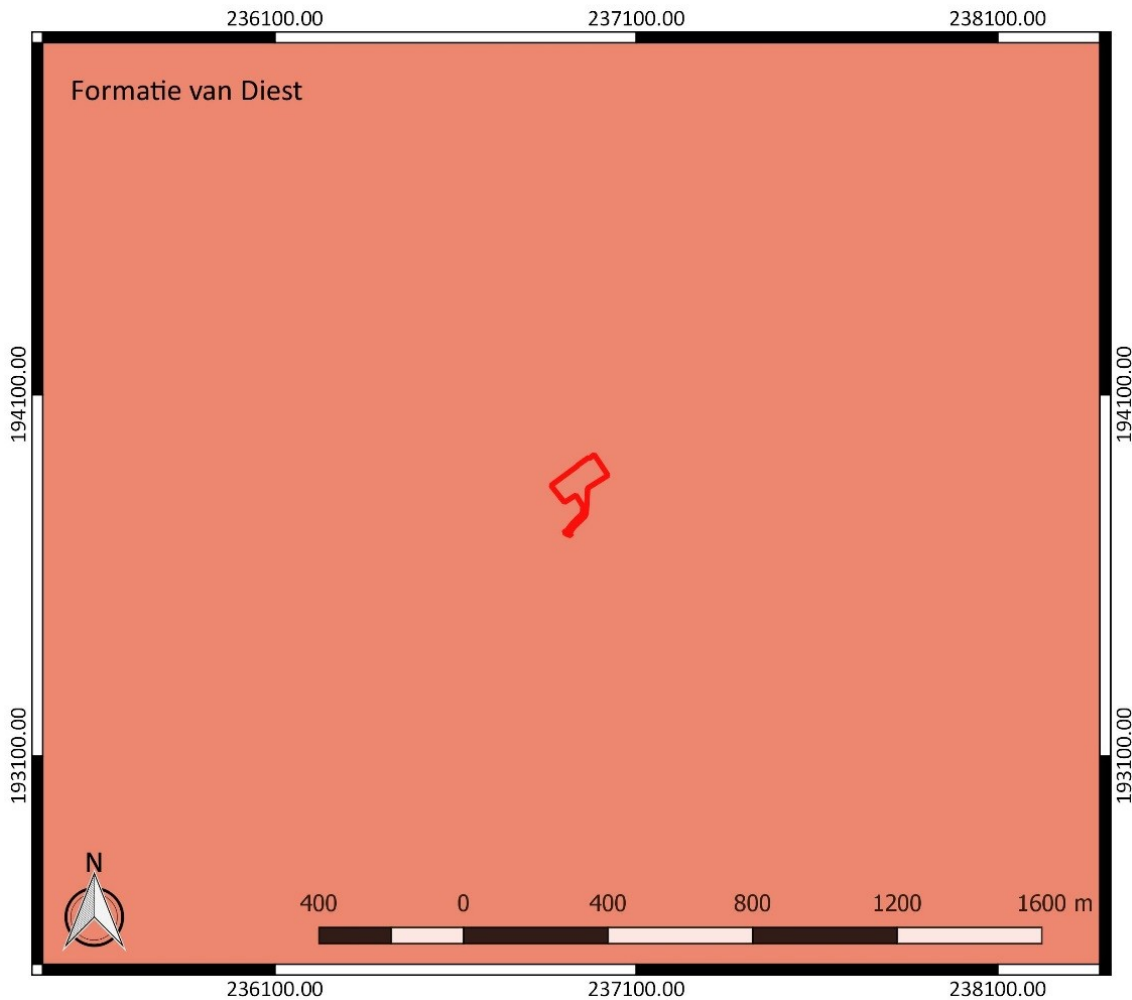

Figuur 8: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied is gesitueerd op het Kempisch Laagplateau, dat gekenmerkt wordt door een dalend reliëf van zuidwest naar noordoost, richting de vallei van de Bosbeek.⁴ Het onderzoeksgebied bevindt zich in een gradiëntzone, op de overgang van hoger gelegen gronden ten noordwesten naar lager gelegen gronden ter hoogte van de Bosbeek ten zuidoosten (Figuur 7). Het terrein kent een hoogte van 66,9 tot 68,8 m TAW (Figuur 9).

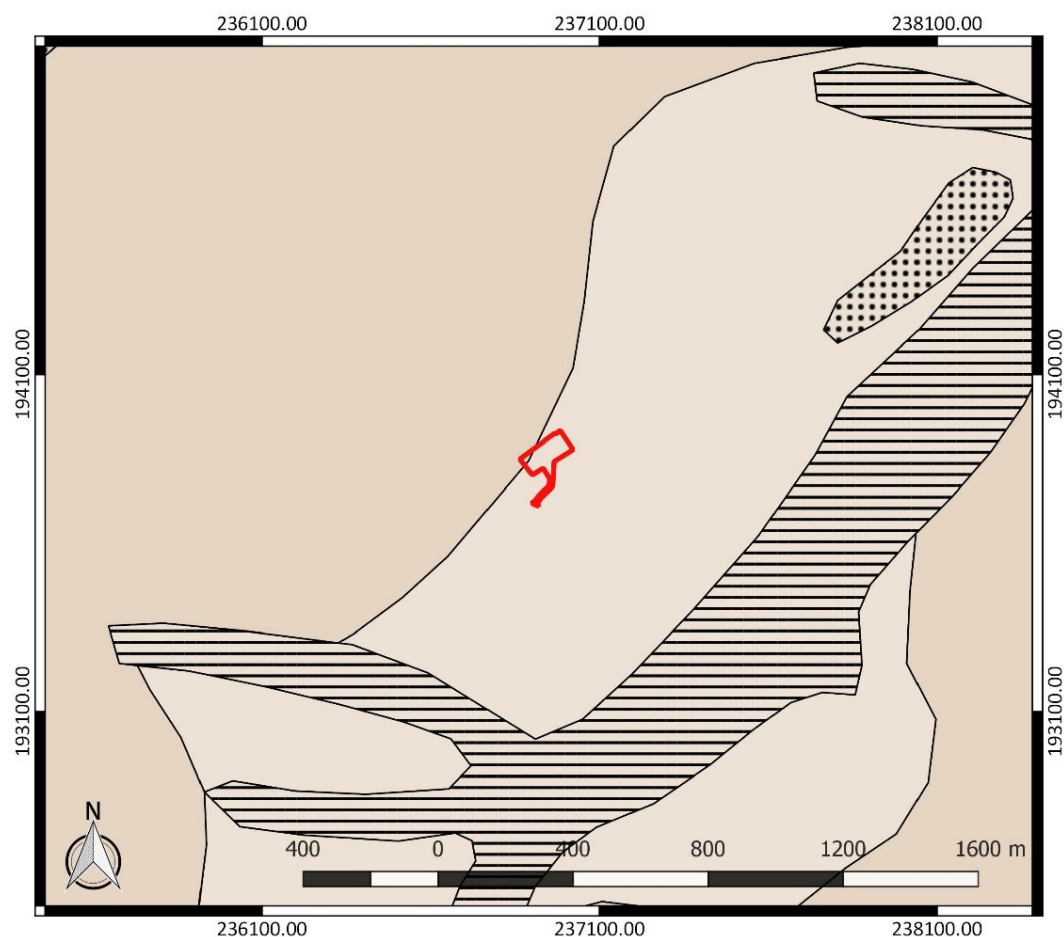

Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

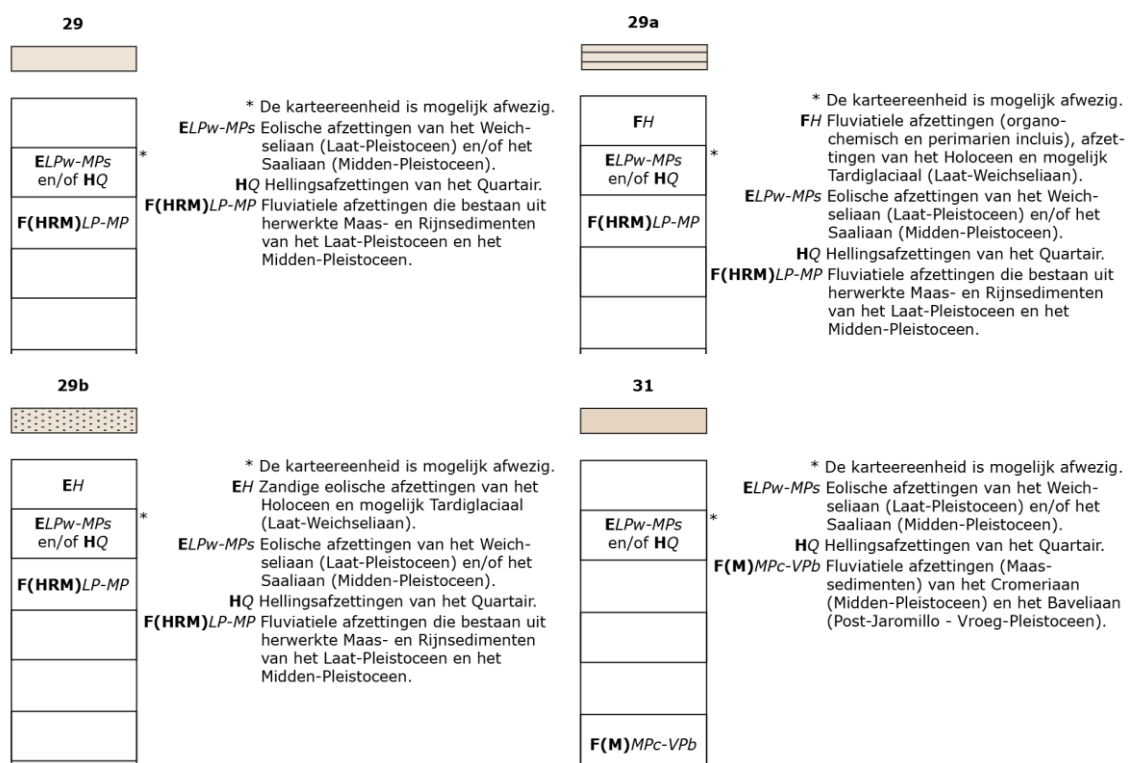
De tertiaire ondergrond (Figuur 10) bestaat uit de Formatie van Diest. Dit wordt gekenmerkt door groen tot bruin zand dat heterogeen is, meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken, kleirijke horizonten en een schuine gelaagdheid bevat. Verder is het glauconietrijk en bevat het micarrijke horizonten.⁵

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Opglabbeek [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120971> (geraadpleegd op 14 januari 2019).

⁵ www.geopunt.be/kaart

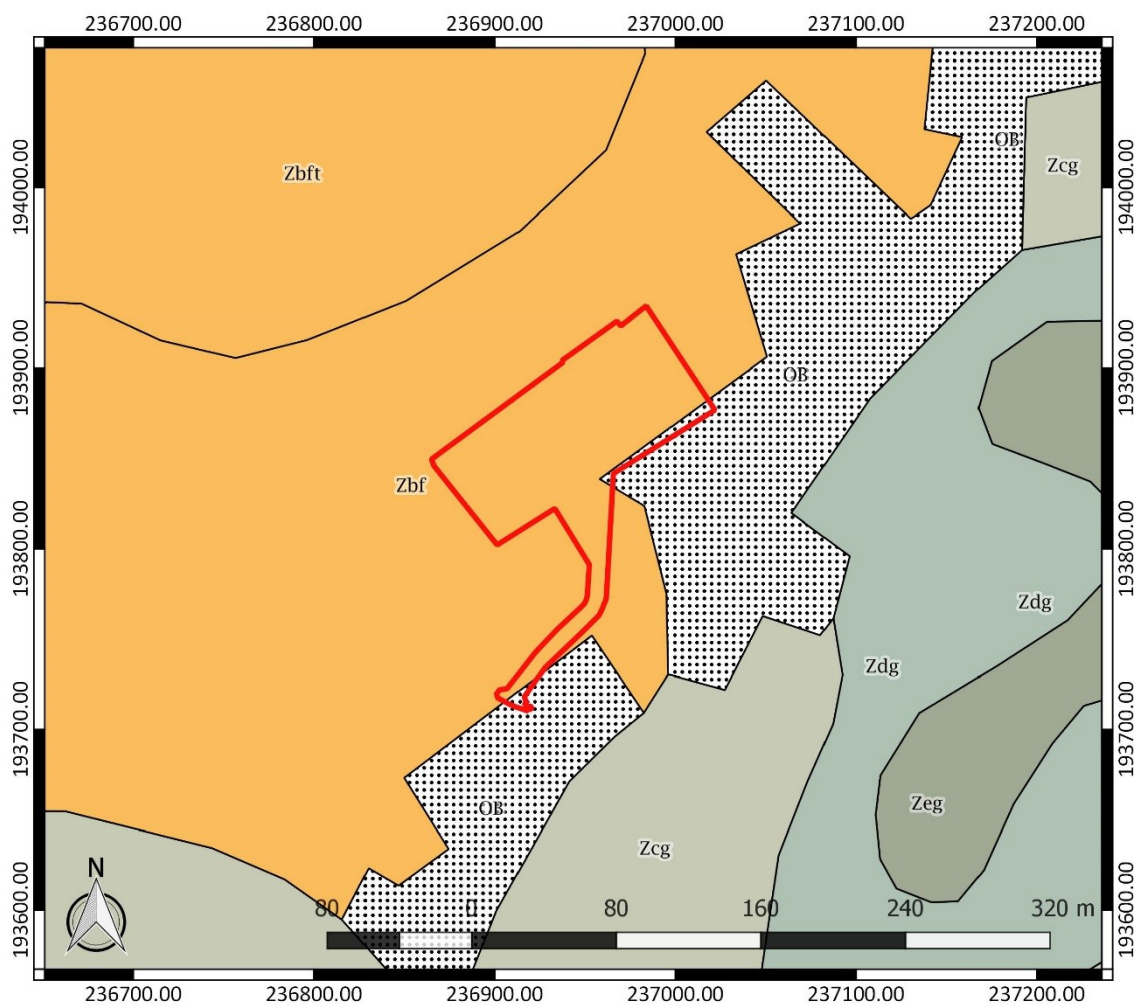

Figuur 11: Quartaairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 12: Legende bij de quartaairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat ter hoogte van het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen) en mogelijk het Saaliaan (midden-Pleistoceen) voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich fluviatiele afzettingen die bestaan uit herwerkte Maas- en Rijnsedimenten van het Laat-Pleistoceen en het Midden-Pleistoceen.⁶ Ten zuidoosten, ter hoogte van de gearceerde zone op de kaart, zijn daar bovenop ook nog jongere fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (laat-Weichseliaan) te verwachten. Ten noordoosten zijn in plaats daarvan daar bovenop jongere zandige eolische afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (laat-Weichseliaan) te verwachten. In het uiterste noordwesten van het terrein zijn eveneens eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk het Saaliaan (midden-Pleistoceen), en/of hellingafzettingen van het Quartair te verwachten. Hieronder bevinden zich echter fluviatiele afzettingen (Maassedimenten) van het Cromeriaan (midden-Pleistoceen) en het Baveliaan (post-Jaromillo – vroeg-Pleistoceen).

Figuur 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 13) situeert ter hoogte van het onderzoeksgebied een droge zandbodem met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zbf). Verder ten noordwesten wordt dezelfde bodem aangegeven, maar met een grindbijmenging (Zbft). Meer naar het zuidoosten toe, in de richting van de Bosbeek, geeft de bodemkaart aan dat de bodem natter wordt. Ten zuidoosten van

⁶ www.geopunt.be/kaart

het terrein is volgens de kaart een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont te situeren (Zcg). Meer naar het oosten toe vinden we dan weer een matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zdg) en ook een natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zeg).

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruiksk kaart gras, bomen en onafgedekt terrein te bemerken (Figuur 14). Dit beeld komt wat het noorden van het onderzoeksgebied betreft overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6). In het zuiden van het onderzoeksgebied zien we dat dit deel van het terrein vandaag de dag ingenomen wordt door wegenis.

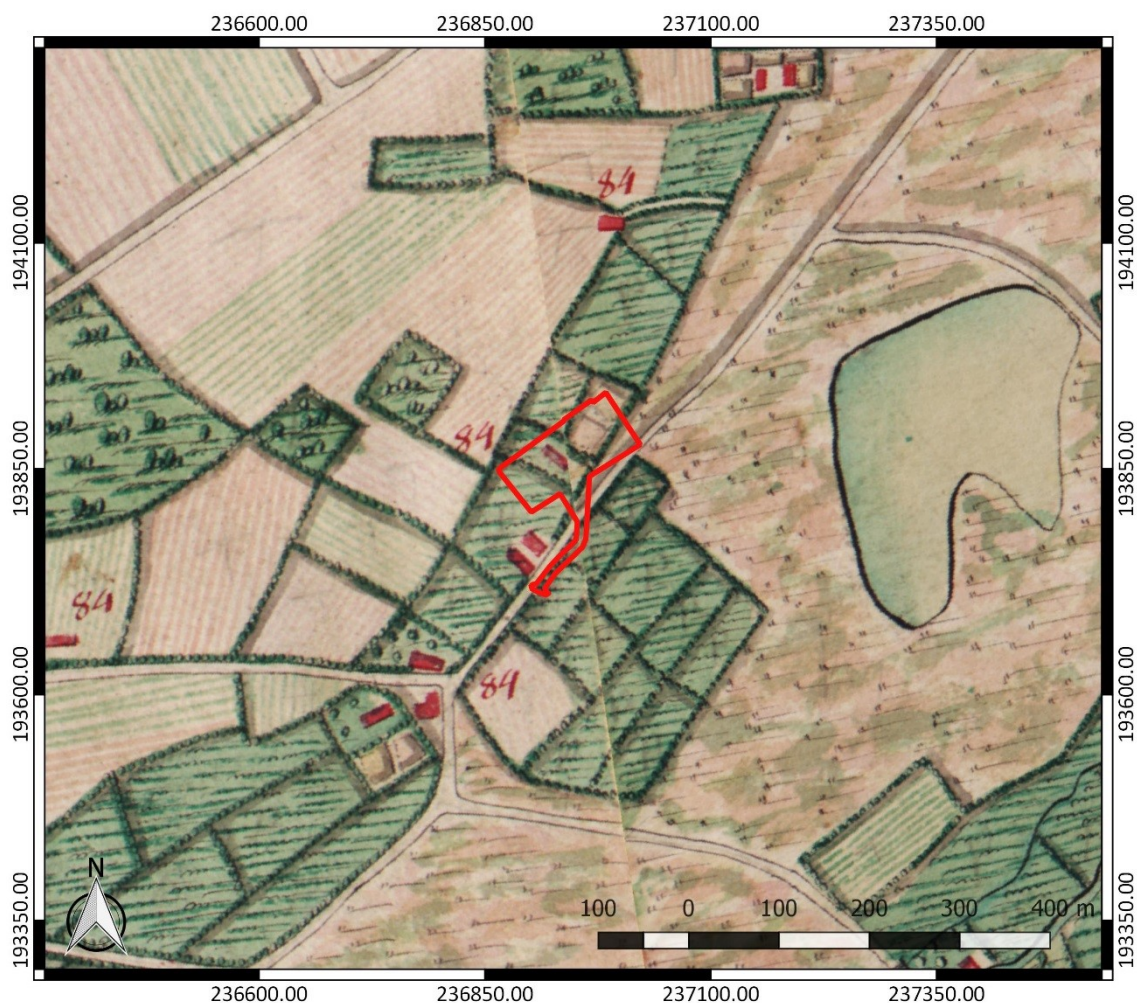

Figuur 14: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Opglabbeek vormde vroeger met Neerglabbeek de Loonse gemeente Glabbeek, met in ieder dorp een Loons laathof. Het wordt voor het eerst vermeld in 1219 als Glatbeke (germaans "gladda", glanzen en "baki", beek). Het was een schenking door Lodewijk, graaf van Loon, aan de abdij van Averbode, samen met het begeving- en tiendrecht. Het betreft een kerndorp met driehoekig dorpsplein, waaraan de Sint-Lambertuskerk en de voormalige pastorie gelegen waren.⁷

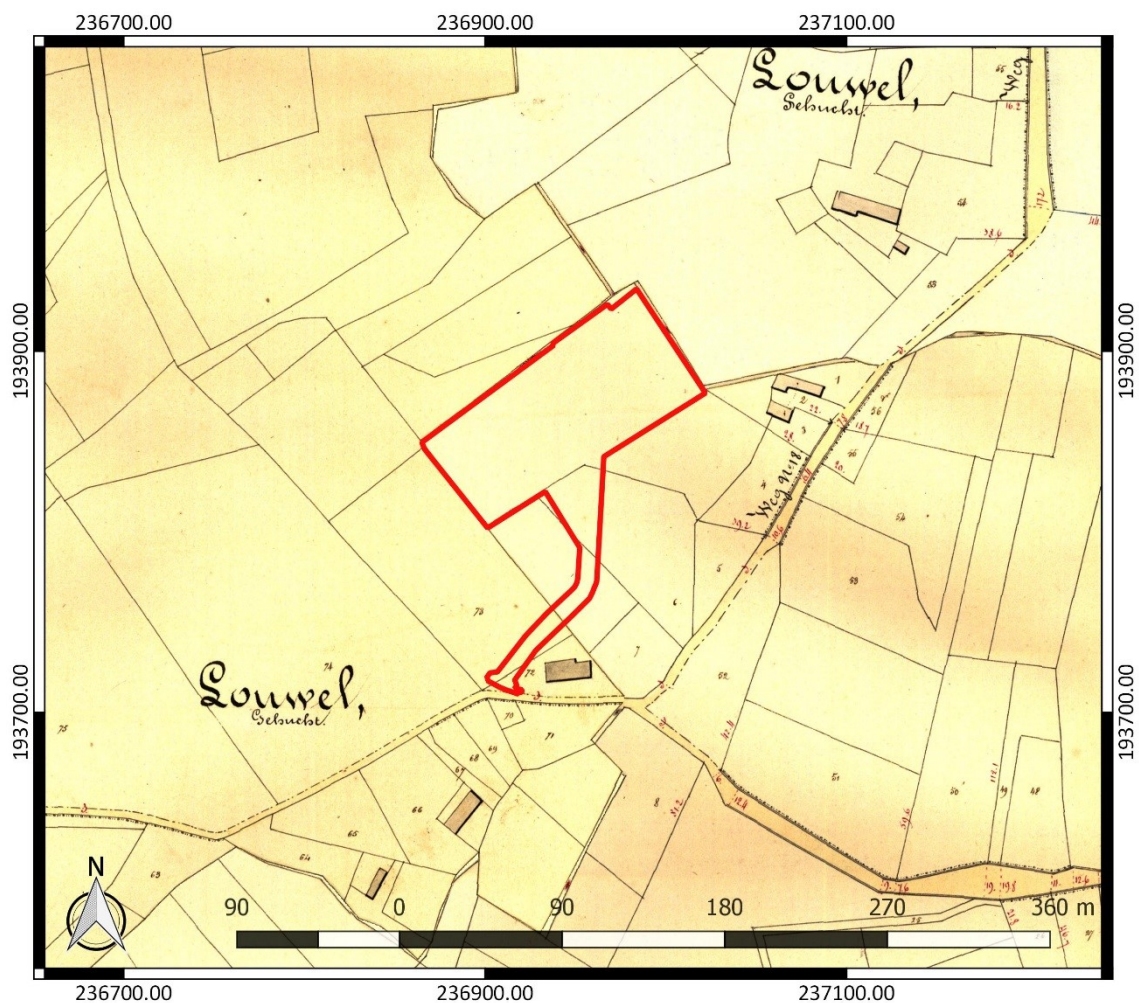
Op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), lijkt het alsof het terrein bebouwd is en deels doorkruist wordt door een weg (Figuur 15). Wanneer we de kaart vergelijken met een iets jongere kaart, de Atlas der Buurtwegen (zie verder), dan zien we dat het terrein op de zogenaamde Ferrariskaart fout gesitueerd is, door afwijkingen bij het georefereren van de kaart. In werkelijkheid is het onderzoeksgebied meer naar het westen toe te situeren, ter hoogte van akkerland en van grasland.

Figuur 15: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

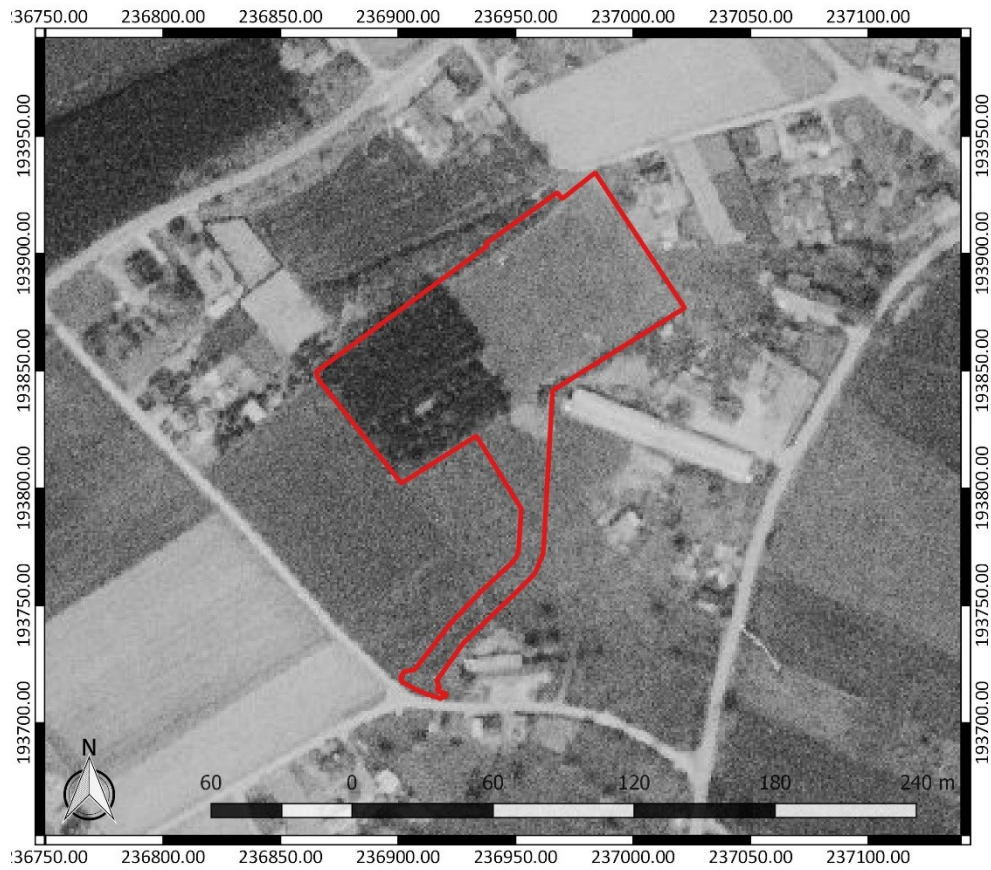
⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Opglabbeek [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120971> (geraadpleegd op 14 januari 2019).

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland en/of als grasland (Figuur 16).

Figuur 16: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 17) geeft aan dat het grootste deel van het terrein bestaat uit grasland. Het noordwesten van het terrein is bebost. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 18) toont een gelijkaardige situatie als de luchtfoto uit 1971, maar het noordoosten van het terrein is nu in gebruik als voetbalveld. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6), behalve dat het zuiden van het onderzoeksgebied vandaag de dag ingenomen wordt door wegenis.

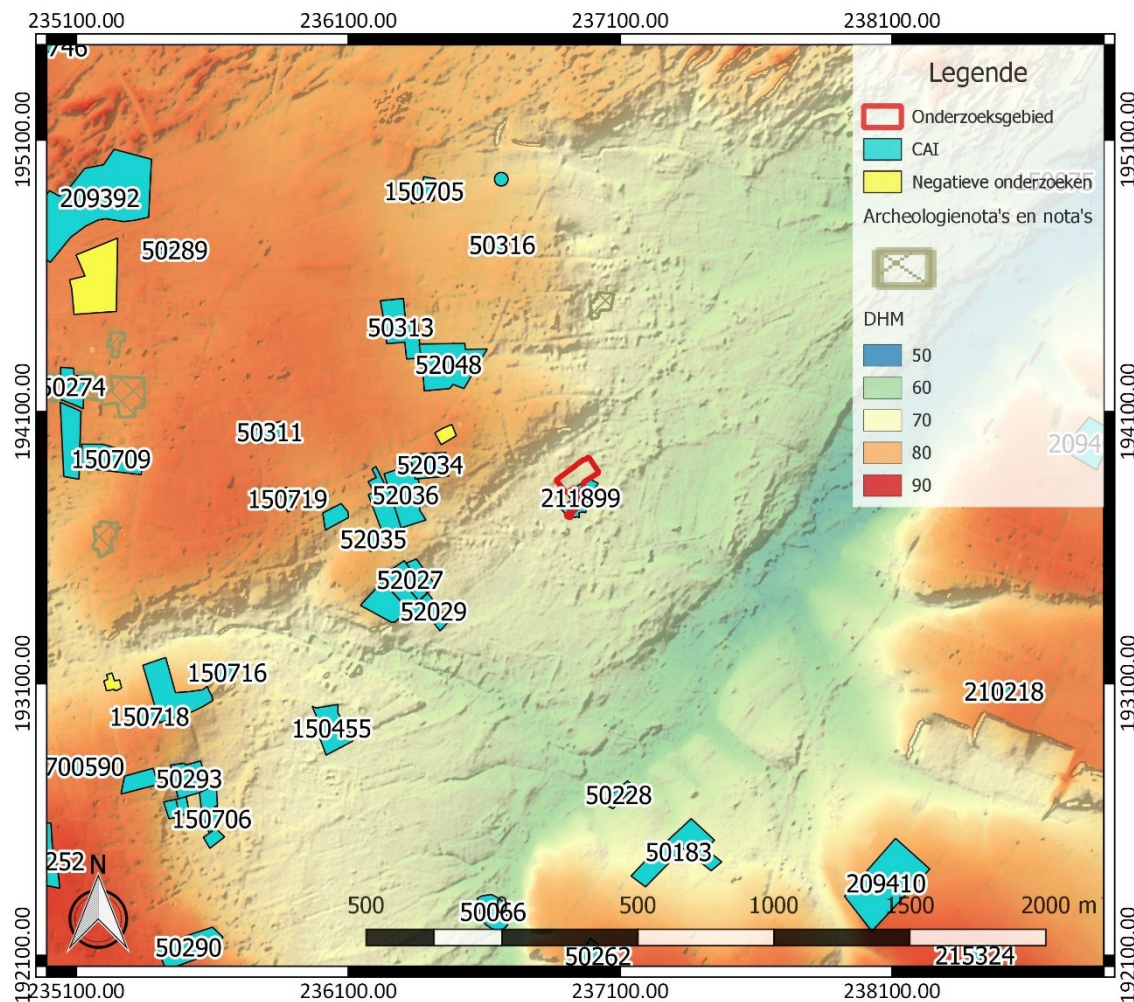
Figuur 17: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 19). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 19: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

In het zuiden van het onderzoeksgebied bevindt zich CAI ID 211899. De resultaten van dit onderzoek kwamen reeds aan bod in hoofdstuk 2.2.

We bepreken verder eerst de gekende archeologische waarden in de omgeving die een vergelijkbare landschappelijke ligging kennen. Ten zuidwesten vinden we een vondstenconcentratie die zich uitstrekt over meerdere percelen. Ze werd aangetroffen bij veldprospecties. Ter hoogte van CAI ID 50219 (bij CAI ID 52029), werd een losse vondst lithisch materiaal gedaan. Het betreft meer bepaald een afslag. Daarnaast werden er ook vijf middeleeuwse scherven gevonden.⁸ Ter hoogte van CAI ID 52025 (bij CAI ID 52027) werd eveneens een afslag gevonden, naast middeleeuwse vondsten.⁹ Ook ter hoogte van CAI ID 52024 (bij CAI ID 52027) werd lithisch materiaal uit de steentijd gevonden. Het gaat om een eindschrabber op kling met geretoucheerde rechterboord, distaal afgestompte

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 50219, Opglabbeek (C5) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52025, Biersbeemden (Y61) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

linkerboord en afgesleten proximaal uiteinde, een kern, een geretoucheerde kling, een geretoucheerd afslagfragment, een afslagfragment, twee geretoucheerde afslagen en nog negen afslagen. Verder werd er een fragment van een gepolijste bijl uit het midden-neolithicum gevonden, maar ook scherven handgevormd aardewerk uit de ijzertijd en aardewerk uit de middeleeuwen.¹⁰ CAI ID 52026 (bij CAI ID 52027) leverde een getand lithisch artefact uit de steentijd op, evenals zeven middeleeuwse scherven.¹¹ CAI ID 52027 leverde opnieuw verschillende vondsten lithisch materiaal uit de steentijd op. Het gaat om een afslagfragment, twee geretoucheerde afslagfragmenten, een getande afslag en een afgeschilferd stuk. Er werd ook nog een middeleeuwse scherv gevonden.¹² Ook ter hoogte van CAI ID 52029 is een afslag uit de steentijd gevonden, naast zeven middeleeuwse scherven.¹³

Aan de overzijde van de Bosbeek werden eveneens lithische artefacten uit de steentijd gevonden. Ter hoogte van CAI ID 50228 werden een geschilferd stuk, twee kernen, een microkling, een microklingfragment, een schilfer met polijstsporen (fragment van een bijl), een geretoucheerde microkling, stekerafval, vijf schilfers, twee afslagen, een geretoucheerde afslag en drie kei-afslagen gevonden. Verder bevond er zich ook handgevormd aardewerk uit de ijzertijd en aardewerk uit de middeleeuwen.¹⁴ Verder naar het zuiden toe werd een mesolithisch kampement aangetroffen (CAI ID 50066). Er bevonden zich onder meer een tiental houtskoolvlekken, een haard, paalgaten en een lineair grondspoor met een noord-zuid oriëntatie. Daarnaast waren ook komvormige kuilen van onbepaalde datering aanwezig.¹⁵ Ook hoger op de helling, ter hoogte van CAI ID 50183 zijn nog verschillende vondsten lithisch materiaal gedaan. Opnieuw werden daarbij ook scherven uit de ijzertijd en uit de middeleeuwen vastgesteld.¹⁶

Uit de nieuwe tijd dateert de Schans van Opglabbeek (CAI ID 150455). In 1603 kreeg men van de prinsbisschop Ernest van Beieren toestemming om een schans op te richten. De schans werd gebouwd in een lager gelegen gebied dat naar het westen en naar het noorden langzaam omhoog gaat.¹⁷

Op eerder korte afstand tot het onderzoeksgebied, maar hoger op de rug gelegen, vinden we nog enkele gekende archeologische waarden. Opnieuw gaat het om een afslag uit de steentijd en twee scherven uit de middeleeuwen, gevonden ter hoogte van CAI ID 50313.¹⁸ Daar vlakbij, ter hoogte van CAI ID 52048, werden nog een afslagfragment en een klingfragment uit de steentijd gevonden.¹⁹ Ter hoogte van CAI ID 50251 (bij CAI ID 52036) werden twee afslagen en een geretoucheerd afslagfragment uit de steentijd gevonden, naast aardewerk dat mogelijk uit de ijzertijd dateert en enkele vondsten uit de middeleeuwen, waaronder een pijpenkopje.²⁰ Verder werd ter hoogte van CAI ID 52034 ook nog een geretoucheerde afslag uit de steentijd gevonden²¹ en ter hoogte van CAI ID 52035 bevonden zich een geretoucheerde afslag en een afslag uit de steentijd en verschillende vondsten uit de middeleeuwen, waaronder opnieuw een pijpenkopje.²² Als laatste vermelden we nog

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52024, Biersbeemden (Y61) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52026, Biersbeemden (X3) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52027, Biersbeemden (X2) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52029, Biersbeemden (X1) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 50228, Opoeteren 3 (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 50066, Dorperbroek (op II) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 50183, Dorne 1 (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 150455, Schans van Opglabbeek (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 50313, Louwel (Z25) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52048, Louwel (Z26) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 50251, Vinkenkant (Y62) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

²¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52034, Vinkenkant (Z27) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

²² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52035, Vinkenkant (Y67) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

CAI ID 52036, waar een vorstfragment met afhakingssporen gevonden is, dat dateert uit de steentijd. Verder werden er ook nog vondsten uit de middeleeuwen gedaan.²³

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Bekrachtigde archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn heel veel vondsten uit de steentijd gekend, naast vondsten uit de ijzertijd en uit de middeleeuwen. Op basis daarvan is er een concrete verwachting voor de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten uit de steentijd en de ijzertijd voor het onderzoeksgebied. Met de vondsten uit de middeleeuwen moeten we voorzichtiger zijn naar conclusies over het archeologisch potentieel van het terrein toe. Het kan namelijk zijn dat middeleeuwse vondsten met materiaal voor de bemesting van de akkers is meegekomen.

Het zuiden van het terrein werd in het verleden reeds onderzocht en is daarom opgenomen in de GGA. Tijdens het uitgevoerde vooronderzoek werden enkel sporen uit de nieuwe en de nieuwste tijd vastgesteld en werd geen waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld. Dit betekent echter niet noodzakelijk dat ook in het noorden van het onderzoeksgebied relevante archeologische resten ontbreken.

Gezien de gunstige landschappelijke ligging van het terrein is het op dit moment niet uit te sluiten dat er op het terrein ook relevante archeologische resten uit andere periodes aanwezig kunnen zijn. Het terrein is namelijk gesitueerd de overgang van het Kempisch Laagplateau naar de Bosbeek toe. Het gaat om een gradiëntzone, op de overgang van hoger gelegen drogere gronden naar lager gelegen nattere gronden.

De gebruiksevolutie van het terrein, die we konden reconstrueren aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's geeft aan dat het onderzoeksgebied in de 18de eeuw in gebruik was als akkerland. In de 20ste eeuw raakte het noordwesten van het terrein bebost en werd in het noordoosten een voetbalveld ingericht. Het is onduidelijk of bij de inrichting van het voetbalveld een verstoring van het bodemarchief heeft plaatsgevonden.

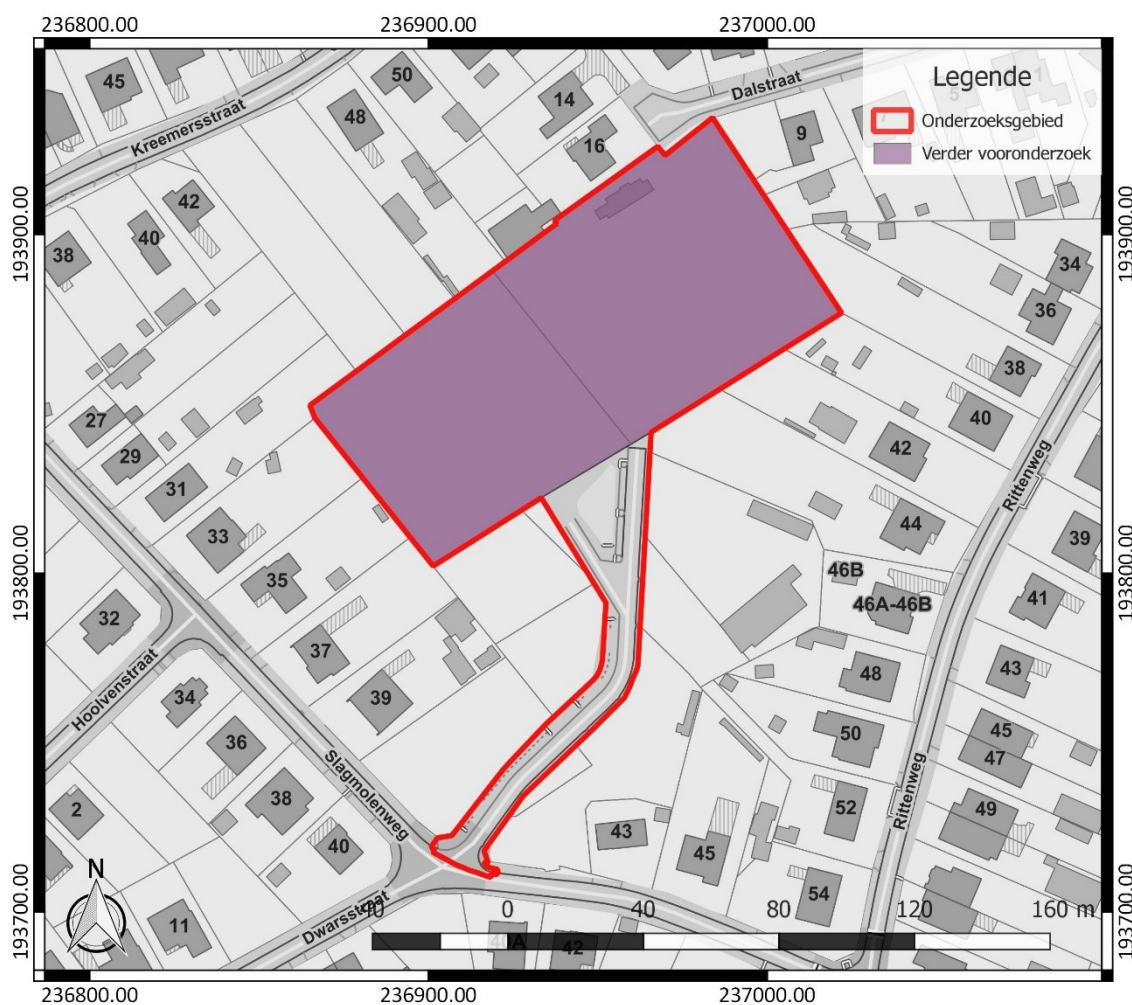
Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen en de aanleg van wegenis. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. In het zuiden van het terrein is reeds wegenis aanwezig. Hier worden geen bijkomende bodemingrepen voorzien in het kader van de vergunningsaanvraag. Dit doet besluiten dat binnen een zone van 9437 m² binnen het onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

²³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 52036, Vinkenkant (Y66) (geraadpleegd op 15 januari 2019)

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is een concrete verwachting naar archeologische resten uit de steentijd en uit de metaaltijden. Gezien de gunstige landschappelijke ligging van het terrein zijn relevante archeologische resten uit andere periodes op dit moment evenmin uit te sluiten. Het zuiden van het onderzoeksgebied werd in het verleden reeds onderzocht. Daarbij werd geen relevante archeologische vindplaats vastgesteld. Ter hoogte van de bestaande wegen is worden ook geen nieuwe bodemingrepen gepland. In het noorden van het terrein wordt het aanwezige bodemarchief wel bedreigd door de geplande werken. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein wordt daarom verder vooronderzoek nodig geacht in een zone van ca. 9437 m².

Figuur 20: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig geacht wordt, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek worden verschillende onderzoeksmethodes afgewogen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein in gebruik is als grasland of bebost is. Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites in te schatten. Afhankelijk van het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig. Tot slot dient

ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is een concrete verwachting naar archeologische resten uit de steentijd en uit de metaaltijden. Gezien de gunstige landschappelijke ligging van het terrein zijn relevante archeologische resten uit andere periodes op dit moment evenmin uit te sluiten. Het zuiden van het onderzoeksgebied werd in het verleden reeds onderzocht. Daarbij werd geen relevante archeologische vindplaats vastgesteld. Ter hoogte van de bestaande wegen is worden ook geen nieuwe bodemingrepen gepland. In het noorden van het terrein wordt het aanwezige bodemarchief wel bedreigd door de geplande werken. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein wordt daarom verder vooronderzoek nodig geacht in een zone van ca. 9437 m².

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Van Kerkhoven, I./T. Deville/R. Simons, 2014: *Slagmolenweg te Louwel (gem. Opglabbeek). Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven*, Martenslinde (Condor Rapporten 179).

4.2 Websites

Cartesius (2019)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2019)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2019)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2019)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2019)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2019)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2019)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

